

Рецензія

Тарасенко Тетяни Миколаївни, доктора наук з державного управління, доцента на дисертацію Бардаха Олександра Юхимовича на тему «Взаємодія органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства» подану на здобуття ступеня доктор філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування»

Актуальність теми дисертаційної роботи.

Актуальність обраної здобувачем теми дослідження обумовлена активним впровадженням цифрових технологій в усі сфери соціальної комунікації, широким використанням цифрового врядування в організації взаємодії влади та бізнесу. Цифрова трансформація публічного управління відбувається з урахуванням ефективного становлення цифрової економіки та цифрових бізнес-платформ.

Успіх реформи децентралізації влади створив нові ресурсні можливості для органів місцевого самоврядування щодо реалізації цифрових програм і проєктів, таких як Smart City та інших новітніх форм цифровізації громад, де важлива роль відводиться взаємодії місцевої влади та підприємницьких структур. Одночасно це поставило перед органами місцевого самоврядування актуальні завдання визначення шляхів та механізмів цифрового врядування.

Важливим заданням вбачається поєднання зусиль влади та бізнесу у формуванні та реалізації стратегій цифрового розвитку громад, особливо з урахуванням того, що в умовах війни, це має вирішальне значення для перспектив подальшого розвитку кожної громади і країни в цілому.

Актуальність теми обумовлена необхідністю прискореної цифрової трансформації публічного управління в громадах та забезпечення сталої цифрової комунікації органів місцевого самоврядування з бізнесом та жителями громад задля поєднання їхніх зусиль у забезпеченні ревіталізації громад.

Насьогодні важливим завданням є спрямування дій органів місцевого самоврядування на впровадження цифрових комунікацій, формування стратегій цифрового розвитку громад з урахуванням як загальнонаціональних програм та проектів цифровізації, так загальноєвропейських пріоритетів і завдань у цій сфері.

Окремим аспектом цього процесу є вивчення та адаптація світового досвіду взаємодії влади та бізнесу, який в умовах військової агресії, створює підґрунтя для розвитку країни і громад у повоєнний період. Проте залишається низка теоретичних та практичних аспектів, потребуючих наукового обґрунтування, зокрема механізмів впровадження цифрового врядування в громадах та удосконалення взаємодії бізнесу та органів місцевого самоврядування.

Зважаючи на сукупність наведених вище аргументів, можна визнати, що тема дисертаційної роботи О. Бардаха є актуальною та своєчасною.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дисертації, відповідають вимогам до такого виду досліджень. Належний рівень обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації, їхня вірогідність забезпечені: вирішенням низки наукових завдань, що сприяло реалізації поставленої мети дослідження; узгодженням структурно-логічної схеми дослідження та визначеної мети; використанням широкої джерельної бази за темою дисертації та достатнім масивом аналітичних даних (список використаної літератури налічує 228 найменувань); відповідністю предметної спрямованості дисертаційного дослідження галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування»; достатньою кількістю апробацій отриманих результатів дослідження на науково-практичних конференціях.

Достовірність та наукова новизна одержаних результатів.

Зміст дисертаційної роботи здобувача та опублікованих наукових праць свідчить, що основні положення, які визначають наукову новизну дисертації, одержані в результаті оригінального наукового дослідження, сформульовані ним самостійно та відображають особисті авторські здобутки.

Основні результати, що характеризують елементи наукової новизни, полягають у тому, що: *уперше*: розроблено комплекс концептуальних положень щодо публічного управління у сфері взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства та становлення цифрового врядування в органах місцевого самоврядування; *удосконалено*: понятійно-категоріальний апарат предметної сфери дослідження, зокрема, теоретичні підходи до визначення ролі та місця соціального партнерства, GR та форсайту в системі публічного управління взаємодією органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрової трансформації суспільства; концептуальні підходи до формування структури та основних елементів системи цифрового врядування в системі муніципального управління на основі цифрових платформ взаємодії влади та бізнесу; *дістало подальшого розвитку*: систематизація основних світових трендів та теоретичних положень про цикли соціально-економічного розвитку, взаємозв'язок політичних та економічних циклів та їх вплив на створення сприятливих умов взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства для соціально-економічного зростання в громадах; наукові положення щодо особливостей цифрового розвитку громад в Україні в умовах цифрової трансформації механізмів публічного управління та удосконалення механізмів взаємодії органів місцевого самоврядування з бізнес-структурами, визначення потенціалу партнерства влади та бізнесу як основи формування громадянського суспільства та забезпечення подальшого розвитку громад; рекомендації для органів місцевого самоврядування та бізнесу, міжнародних організацій і дослідницьких

центрів щодо розробки спільних програм і проектів цифрового розвитку громад в Україні з урахуванням потреб ревіталізації громад у повоєнний період в рамках публічно-приватного партнерства.

Практичне значення одержаних результатів.

Висновки дослідження відповідають сформульованим завданням та змісту самої роботи. Основні концептуальні та практичні положення доведені до рівня практичних рекомендацій і можуть бути використані в процесі розроблення та реалізації заходів щодо розвитку цифрових компетентностей публічних службовців та програмах цифрового розвитку громад та територій.

Висновки та рекомендації наукового дослідження використані у діяльності: Департаменту цифрової трансформації, інформаційних технологій та електронного урядування Дніпропетровської обласної державної адміністрації в процесі реалізації регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація на 2023 – 2025 роки»; Дніпропетровської обласної ради при розробці регіональної програми інформатизації «Дніпропетровщина: цифрова трансформація на 2023 – 2025 роки» рішення Дніпропетровської обласної ради від 14.10.2022 №216-13VIII; Новомосковської міської ради Дніпропетровської області у використанні цифрових технологій в роботі виконавчих органів міської ради; Зеленодольської міської ради Криворізького району Дніпропетровської області в роботі виконавчих органів міської ради; Асоціації міст України під час реалізації міжнародних та місцевих проектів у сфері цифрового розвитку громад.

Дисертаційна робота О. Бардаха є самостійним і структурно завершеним дослідженням, що характеризується єдністю змісту, має науково-теоретичну та практичну цінність. Практичне значення одержаних результатів полягає в практико-орієнтованих рекомендаціях та пропозиціях, які можуть бути використані для вдосконалення нормативно-правового забезпечення цифрового

розвитку громад та взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях.

Основні наукові результати дисертаційної роботи опубліковані в 11 наукових працях, із них: 5 статей у наукових фахових виданнях України, 1 підрозділ у колективній монографії, 5 тез доповідей у матеріалах науково-практичних конференцій. Провідний внесок за обсягом у публікаціях у співавторстві належить аспіранту і визначено у переліку публікацій, який подано у дисертації.

Кількість, обсяг та зміст друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття ступеня доктора філософії й надають авторові право публічного захисту дисертації. Детальний аналіз представленого рукопису дисертації та наукових публікацій дає підстави констатувати ідентичність публікацій і основних положень дисертаційного дослідження.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності.

Робота виконана на належному науковому рівні. Отримані висновки та пропозиції є достатньо аргументованими. Робота відповідає вимогам законодавства про авторське право і суміжні права. З наукових праць, опублікованих автором у співавторстві, у дисертації знайшли використання лише ті ідеї і положення, які були сформовані та отримані автором особисто. Під час аналізу тексту дисертації та використаних джерел ознак порушення академічної доброчесності не виявлено. Дисертаційна робота не містить запозичених ідей інших авторів, у разі їх використання в роботі присутні посилання на відповідні інформаційні джерела.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертація складається з анотації державною та англійською мовами, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатку. Загальний обсяг дисертації становить 248 сторінок, з них 206 – основний текст, 4 таблиці, 7 рисунків, 1 додаток, список використаних джерел становить 228 найменувань, з них 125 іноземною мовою.

Структура дисертації має логічну побудову і сприяє розкриттю теми дослідження та виконанню поставлених завдань. Дисертація оформлена відповідно до вимог Міністерства освіти і науки України, що висуваються до такого роду наукових робіт. Зміст наукових праць доповнює основні положення дисертації.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Віддаючи належне науковим здобуткам автора, представленим у дисертаційній роботі, слід відзначити наявність дискусійних моментів, що викликають певні зауваження.

1. У п. 2.3. запропоновано авторське бачення такої відносно нової для України технології комунікації бізнесу та влади як *government relations*. Наведений в роботі аналіз його відмінностей від лобізму видається неповним та неповною мірою обґрунтованим. Дисертація тільки б виграла, якби автор більш глибоко розкрив відмінності між цими засобами впливу бізнесу на рішення влади. Взагалі ця тема є актуальною для нашої країни, зокрема в площині взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу. До того ж автор майже не торкається теми корупції та її подолання.

2. У розділі 3 дослідження проаналізовано поняття «віртуальна економіка» та «олігархічний капіталізм», їх вплив на систему публічного управління в Україні взагалі і місцевого самоврядування зокрема. Особливістю такої економічної системи є те, що вона стабільна тільки в короткостроковій перспективі. Дисертанту доцільно було б показати майбутню картину – мету до якої рухається українське суспільство, можливо окреслити основні орієнтири та

цілі соціальних перетворень в умовах цифрових трансформацій та становлення цифрового суспільства, розглядаючи соціальну інженерію та соціальне проектування які є невід'ємними завданнями публічного управління в процесі побудови взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу.

3. У роботі досить повно і обґрунтовано викладені теоретичні питання впровадження новітніх форм публічного управління взаємодією органів місцевого самоврядування та бізнесу, а саме: форсайт, публічно-приватне партнерство, інноваційні стратегії, цифровий розвиток, цифрове врядування. Водночас виникає питання щодо змісту такої категорії як «цифрове врядування» з урахуванням уточнення її відмінностей від категорії «електронне урядування». В дисертаційній роботі наголошується на технологіях цифрового уряду і, відповідно, на можливостях цифрових комунікацій між владою та бізнесом. Наводяться приклади організації веб-сайтів урядів зарубіжних держав в контексті надання цифрових послуг бізнесу. Отже, мова йде про цифрове врядування і цей термін потрібно розкрити більш ґрунтовно.

Втім висловлені зауваження і побажання не применшують загальної високої оцінки рівня виконання дисертаційної роботи, її теоретичної цінності та практичної значущості.

Висновок.

З огляду на актуальність, новизну, важливість одержаних автором наукових результатів, їх обґрунтованість і достовірність, а також практичну цінність сформульованих положень і висновків можна зазначити, що дисертаційна робота Бардаха Олександра Юхимовича на тему «Взаємодія органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, у якому теоретично обґрунтовано механізми взаємодії органів місцевого самоврядування та бізнесу в умовах цифрового суспільства та надано відповідні

практичні рекомендації, що має суттєве значення для галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування».

На підставі вищезазначеного можна констатувати, що дисертаційна робота О. Ю. Бардаха відповідає вимогам, що передбачені наказом Міністерства освіти та науки від 12.07.2017 р. № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (пункти 5, 6, 8), а її автор – Бардах Олександр Юхимович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування».

Офіційний рецензент:

Доктор наук з державного управління,
доцент, доцент кафедри державного
управління і місцевого самоврядування
Національного технічного університету
«Дніпровська політехніка»

Тетяна ТАРАСЕНКО